

Vägkarta för jämlikhet

Hur tryggar man i framtiden jämlikhet i utbildningen?

Finland har länge ansetts vara ett gott exempel på jämlikhet i utbildningen. Toppresultat i inlärningsjämförelser, världens bästa lärare och avgiftsfri utbildning har satt oss på världskartan. Kan fortsättningen vara lika bra när det redan finns tydliga tecken på försämringar?

Utbildningsfinansieringen har minskat och regionala skillnader i sättet att anordna utbildning har ökat. Individens bakgrund syns tydligt i skolframgången och studievägens längd. Det är lärarens utmaning att svara på olika behov och önskemål samt erbjuda alla en jämlik grund i

strävan efter de egna målen och drömmarna. Tjänsterna inom fostran och utbildning får inte vara beroende av var familjen bor, språket och inte den socioekonomiska eller kulturella bakgrunden. Utbildningen har i uppgift att erbjuda alla samma möjligheter.

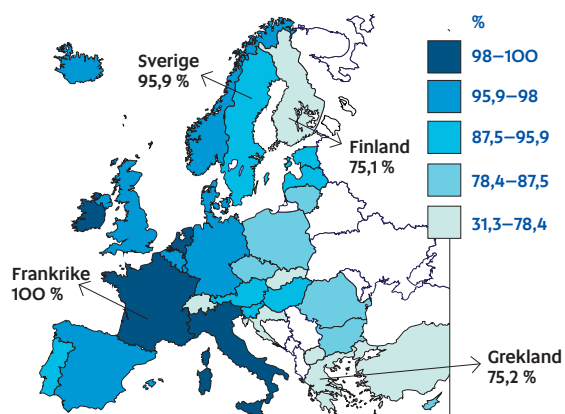
För att det finländska systemet för fostran och utbildning också i framtiden ska vara jämlikt, måste rätt väg väljas redan idag. OAJ har utarbetat en vägkarta för framtiden och som diskussionsunderlag. Följ med på färden!

OAJ föreslår

Sammanfattning av OAJ:s förslag till hur jämlikhet i utbildningen ska främjas

Småbarnspedagogik åt alla

I FINLAND DELTAR endast 70 procent av barn över tre år i småbarnspedagogiken och speciellt barn i mindre bemedlade familjer faller lätt utanför. Enligt flera studier är en kvalitativ småbarnspedagogik avgörande för skolframgången längre fram, för utbildningsnivån och för framgången i samhället.

I FINLAND ÄR DELTAGANDET I SMÅBARNSPEDAGOGIKEN BLAND DET LÄGSTA I EUROPA.

Över 4-åringars deltagande i småbarnspedagogiken i europeiska länder år 2012 (%). Källa: Eurostat, 2012.

OAJ föreslår

→ **Barndagvård för över treåringar blir avgiftsfri för en del av dagen.** Reformen kan genomföras stegvis med början från femåringar. Utöver en delvis avgiftsfri småbarnspedagogik måste också systemet med dagvårdsavgifter och hemvårdsstöd sporra till deltagande i småbarnspedagogiken. Undervisnings- och kulturministeriet kunde göra upp kalkyler för en reform samt utvärdera effekterna både ur ett barn- och jämlikhetsperspektiv.

Mångsidiga inlärningsmöjligheter i hela landet

FINLAND URBANISERAS och människorna bosätter sig nära arbetsplatser och service. I små kommuner finns det inte tillräckligt många barn för att ett mångsidigt utbildningsutbud ska kunna tryggas och avstånden kan bli väl långa. I Finland har man ännu inte till fullo nyttjat möjligheterna till distansundervisning.

OAJ föreslår

→ **Regional utbildning tryggas.** Tillgången till regional utbildning är av största vikt när regionalt jämlika utbildningsmöjligheter tryggas.

→ **Utbildningsstyrelsen inleder nationell koordinering av distansundervisningen.** Tack vare distansundervisning kan likvärdigare utbildningsmöjligheter än idag erbjudas runt om i landet; mångsidig undervisning av behöriga lärare i exempelvis sällsynta språk, fördjupade gymnasiekurser, studiehandledning eller högskolestudier.

Utbildningens finansiering och normer ska främja jämlikhet

SKILLNADERNA MELLAN kommunernas och regionernas möjligheter att producera kvalitativa tjänster för fostran och utbildning växer. På grund av skillnaderna varierar också utvecklingsbehoven. Den nuvarande fragmenterade projektfinansieringen stöder inte utvecklandet av fostran och utbildning på lång sikt.

OAJ föreslår

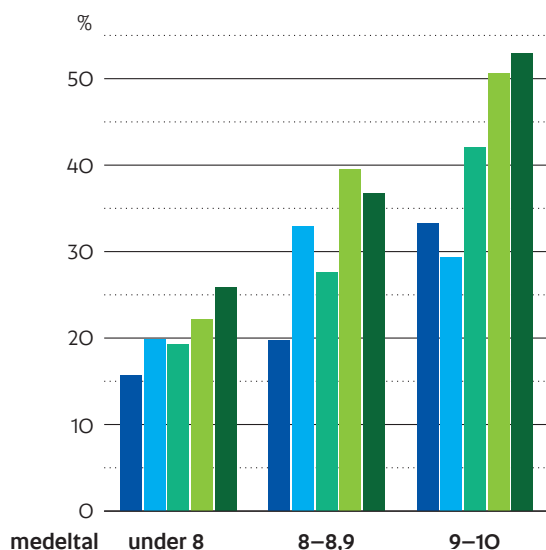
→ Varje kommun utarbetar ett utbildningspolitiskt program som verkställs med stöd av specialdestinerade anslag som koordineras av **Utbildningsstyrelsen**. I programmet beskrivs hur alla barn tryggas en kvalitativ och jämlik småbarnspedagogik och grundläggande utbildning samt hur man förhindrar att det uppstår kvalitetsskillnader mellan skolorna.

Närskolan

STUDIER VISAR att skillnaden mellan skolor och skolklasser växer och indelas i skolor med god och dålig framgång. Orsaken är den skolvalspolitik som kommunerna idkar och de möjligheter som familjerna erbjuds att välja någon annan skola än närskolan. Differentieringen är problematisk för klasser och skolor med en koncentring av elever med svag skolframgång.

OAJ föreslår

→ Deltagande i mångsidig undervisning i den egna närskolan ska möjliggöras utan att särskilja eleverna. Kommunerna måste ordna profilundervisning, tillvalsämnen och klubbverksamhet i varje skola utan åtskillnad. Kommunerna ska öka skolornas konkurrenskraft i problemområden och satsa på betoningar och valmöjligheter. En skola får inte heller på grund av selektivt utbud utesluta elever från det egna närområdet.

PROFILERING I UNDERVISNINGEN BETJÄNAR INTE ALLA JÄMLIKT

Barn i åk 7 i profilerad undervisning enligt betygmedeltalet och familjens klasstillhörighet (ca=2 617, fem städer), %.

Källa: Silvennoinen, Rinne & al., 2015.

Barnets rättigheter främst

DET FINLÄNDSKA systemet för fostran och utbildning grundar sig på starkt förtroende och på lärarnas höga yrkesmässiga kompetens och etik. Om elevernas jämlika behandling eller rättsskydd av någon anledning äventyras, måste man kunna ingripa i situationen på ett ändamålsenligt sätt.

OAJ föreslår

→ **En ny myndighet grundas för barn och unga i frågor som gäller fostran och utbildning.** Alla instanser eller delar av förvaltningen som behandlar rättsskyddet för barn och unga i frågor som gäller fostran och utbildning skulle sammanlösas till en ny helhet. Det skulle delvis inkludera regionförvaltningsverken, barnombudsmannens kansli, förvaltningsdomstolarna och justitieombudsmannen.

Stöd och handledning

DE UNGA behöver stöd av skolan och läroanstalten vid utbildningsval och med att hitta sina egna starka sidor. Samhället och arbetsmarknaden förändras och för med sig osäkerhet vilket försvårar utbildningsvalet för de unga och kräver förändringsberedskap av de vuxna.

OAJ föreslår

→ **Tjänster för ansökan och karriärplanering blir en del av lärcentren och tjänsterna under tidigt skede av studierna stärks.** Utbildningsanordnarnas utrymmen utnyttjas och arbetslivs- och karriärtjänsterna förs närmare ungdomarna i syfte att stärka deras kunskaper och förmågan att hitta den egna studievägen. Samarbetet mellan högskolorna och arbets- och näringslivet ökas i syfte att ändra förutfattade meningar om de olika branscherna.

Lärarens arbete ska stöda jämlikheten

LÄRARUTBILDNINGEN HAR en central roll när det gäller säkerställandet av att varje lärare förmår möta studerande med olika bakgrunder och främja deras lärande. I grundskolans högre årskurser och på andra stadiet möter en studerande tiotals lärare, medan en lärare möter hundratals studerande.

OAJ föreslår

→ **Lärarens tid och resurser koncentreras på utmanande verksamhetsmiljöer.** Utbildningsanordnaren bör anvisa finansiering till skolor och läroanstalter på så vis att de utmaningar som finns rörande verksamhetsmiljön och lärarnas uppgifter beaktas.

→ **Varje elevs rätt till yrkesskicklig lärare tryggas genom lärarutbildning och ett lärarregister.**

Hör av dig och kom med på färden!

Heljä Misukka, utbildningsdirektör
helja.misukka@oaj.fi, +358 50 5286682

Suvi Pulkkinen, utbildningspolitisk sekreterare
suvi.pulkkinen@oaj.fi, +358 50 404 1810

